

Rietkerk: IKV treft geen blaam

(Van onze Haagse redactie)

DEN HAAG - Minister Rietkerk (binnenlandse zaken) heeft gisteren opnieuw uitdrukkelijk verklaard dat de vredesbewegingen IKV en Pax Christi buiten elke verdenking staan van openlijke of verholde politieke samenwerking met Oosteuropese autoriteiten of door de staat gecontroleerde vredesbewegingen. Maar wel bevestigde de minister dat personen uit de anti-neutronenbomcampagne zowel heimelijk als openlijk systematisch met personen en groepen uit de Sovjet-Unie en Oost-Duitsland hebben samengewerkt.

De Tweede Kamer sprak met de VVD-minister over deze zaak naar aanleiding van het uitlekken van een geheim rapport van de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD). De minister prees het BVD-onderzoek, dat zich heeft uitgestrekt over de periode van augustus 1977 tot februari 1981.

De minister zei dat uit het BVD-onderzoek was gebleken dat de contacten van de Initiatiefgroep Stop de Neutronenbom gericht waren op steun aan het Oosteuropese beleid. Door deze contacten met Oost-Europa is volgens de minister „de vredesbeweging met vervalsing bedreigd“ en heeft de Sovjet-bemoediging „kansen gekregen.“ Maar dat doet volgens hem geen afbreuk aan de sympathie die velen voor de anti-neutronenbomcampagne hebben.

De effecten van deze contacten zijn volgens de minister moeilijk te meten omdat de aanhang van de anti-neutronenbomcampagne „deels spontaan was en massaal.“ „Over het IKV spreek ik al helemaal niet. Het gaat alleen om bepaalde groepen en personen,“ aldus Rietkerk.

Campagne

De Initiatiefgroep Stop de Neutronenbom is in het najaar van 1977 een campagne gestart die een ongekend grote weerklank in Nederland gevonden heeft. De hoogtepunten waren een handtekeningenactie waaraan ruim een miljoen ondertekenaars deelnamen en een demonstratie van vijftigduizend mensen.

Volgens het BVD-rapport zijn er zeer regelmatige contacten geweest van personen uit Stop de N-bom met Russische en Oostduitse functionarissen, die duiden op overleg over het verloop van acties. Ook zijn er contacten geweest met internationale mantelorganisaties, spionagediensten en diplomaten. „De meningsvorming in Nederland is voor de Sovjet-Unie bijzonder interessant geweest,“ zei Rietkerk; hij vond dat het gebeurde tot „voortdurende waakzaamheid“ moet aanzetten.

Rietkerk weigerde op het verzoek van enkele linkse en rechtse partijen in te gaan om het desbetreffende BVD-rapport te publiceren. Het is wel vertrouwelijk bekend bij de kamercommissie voor BVD-zaken. Inmiddels onderzoekt justitie wie verantwoordelijk is voor het laten uitlekken van het BVD-rapport.

Woordvoerders van de linkse partijen waren er niet blij mee dat de kamerleden Wagenaar (RPF) en Voorhoeve (VVD) het BVD-rapport aan de orde hadden gesteld. Volgens onder anderen Lankhorst (FPR) werd hierdoor de hele vredesbeweging verdacht gemaakt. Volgens kamerlid Schutte (GPV) ging het echter om het vinden van de waarheid

Voorzitter Ben ter Veer van het IKV zei in een reactie op het kamerdebat: „Uit het debat is weinig nieuws naar voren gekomen. Blijkbaar wordt er in het BVD-rapport niets hard gemaakt. Rietkerk heeft duidelijk verklaard dat zowel het IKV als Pax Christi hier buiten staat. Wij hebben giften noch instructies ontvangen, we zijn ideologisch niet beïnvloed. Ik ben niet onder de indruk van de beschuldigingen aan het adres van bijvoorbeeld de actiegroep Stop de Neutronenbom. Het zijn slechts vage toespeelingen. Ik krijg de indruk dat men de eenheid binnen de vredesbeweging wil breken door enkele groeperingen zwart te maken. Dat zal ze niet lukken.“

A-D 27-12-82

Rietkerk: Geen geld Oostblok voor IKV

Van onze Haagse redactie

DEN HAAG — Minister Rietkerk (binnenlandse zaken) heeft gisteren in de Tweede Kamer verklaard geen aanwijzingen te hebben dat de vooraanstaande vredesbewegingen als het IKV en Pax Christi worden gefinancierd vanuit Oost-Europa.

Hij kon voorlopig alleen vaststellen dat „de regering en de vredesbeweging de grootste waakzaamheid moeten betrachten en alert moeten zijn inzake de beïnvloeding.”

PvdA, D'66 en de kleine linkse fracties vonden dat Rietkerk de vredesbeweging in de verdachtenbank houdt door te zeggen dat er wel degelijk van beïnvloeding sprake is maar te weigeren de rapporten daarover openbaar te maken.

Niet te meten

De BVD had de regering gewezen op pogingen van de landen van het Pact van Warschau, waaronder vooral de Sowjetunie en de Duitse Volksrepubliek, de vredesbewegingen te beïnvloeden. Dat gebeurt voor een deel openlijk via propaganda en voorlichting en voor een deel in het geheim. Het effect van de beïnvloeding is niet te meten.

Rietkerk wil de betreffende rapporten van de BVD geheim houden. Hij heeft ze wel overgelegd aan de Tweede-Kamercommissie voor de inlichtingen- en veiligheidsdienst.

Justitie onderzoekt op het ogenblik hoe delen uit de rapporten in de openbaarheid zijn gekomen.

Als daartoe aanleiding is zal Rietkerk maatregelen nemen om herhalingen te voorkomen.

Hlaagse Courant 7-12-82

'Oostblok wil discussie kernwapens beïnvloeden'

28 p. 2
IKV

Den Haag — De Sovjet-Unie en andere Oost-Europese landen proberen de kernwapendiscussie in Nederland via personen in de vredesbeweging te beïnvloeden.

Dit zei minister Rietkerk (VVD, binnenlandse zaken) gisteren in de Tweede Kamer tijdens het spoeddebat over het gebelme rapport van de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD), een rapport dat beïnvloeding van de Nederlandse vredesbeweging door de Sovjet-Unie in de jaren 1977-1981 zou bewijzen.

De BVD is enkele mannen op het spoor gekomen die „de Sovjet-bemoeienis een kans hebben gegeven“. Zij maakten deel uit van de Stop-de-nu-trombon-actie, maar hun organisatie was van deze contacten „kenelijk“ niets al.

Rietkerk weigerde het rapport openbaar te maken, waar vooral linkse partijen in de Kamer op aandringen. Alleen in de besloten kamercommissie voor de BVD kan erover worden gesproken, vindt de bewindman.

De Telegraaf en TROS-Aktua hebben passages uit het geheime rapport gepubliceerd of voorgelaten op de televisie. Onderzoek wordt of zij hiermee strafbaar hebben gehandeld, aldus Rietkerk. Het CDA drong sterk aan op vervolging van TROS-Aktua.

Rietkerk herhaalde de opvatting van zijn voorganger Van Thijn dat het Interkerkelijk Vredesberaad (IKV) geen dingen heeft met Oost-Europa of geld ontvangt van de Sovjet-Unie. Uit het BVD-rapport blijkt dat het IKV buiten elke verdenking staat.

Volgens Rietkerk, die verantwoordelijk is voor de BVD, wijst het rapport dat „bepegeesten ontvankelijk zijn

weet voor heimelijke beïnvloeding“ door de Sovjet-Unie. Sommige mannen stelden zich open voor contacten met Oost-Europeanen, anderen zijn „onbetuut instrument“ geweest.

Bepaalde personen hebben herhaalde malen voor en na grotere vredesmanifestaties besprekingen gevoerd met belangrijke partijfunctionarissen uit de Sovjet-Unie en andere Oost-Europese landen, aldus Rietkerk. Dit gebeurde naar het oordeel van de BVD zo vaak, „dat zich de suggestie opdringt dat hier sprake was van voorbesprekingen en nabeschouwingen“. Rietkerk meent dat deze zaak „voortdurende waakzaamheid“ van de regering vraagt.

De linkse partijen in de Kamer ultiem felle kritiek op de initiatiefnemers van het spoeddebat, Wagenaar (RPF) en Voorhoeve (VVD). Volgens links proberen deze partijen de vredesbeweging in een kwaad daglicht te stellen. „Dat is een verachtmaking van de honderdduizenden die verontwaardigd zijn over de mogelijke plaatsing van nieuwe kernwapens“, meende het PvdA-kamerlid Stoffelen. Volgens de socialist is er geen enkel bewijs voor steun van de Sovjet-Unie aan de vredesbeweging in Nederland.

Ook vroegen enkele kamerleden naar mogelijke beïnvloeding van de vredesbeweging door de Verenigde Staten. De BVD heeft dit niet onderzocht, aldus Rietkerk. „De relatie met deze NAVO-bondgenoot is natuurlijk anders dan met Warschau-pactlanden“, stelde de minister.

• Rietkerk

'Vredesdiscussie gestuurd en gefinancierd door Moskou'

Op donderdag 16 december zullen de beide Kamerleden Joris H. C. Voorhoeve (VVD) en Aat H. D. Wagenaar (RPF) de minister van binnenlandse zaken, J. Rietkerk, interpellieren over "de verborgen factor in de Nederlandse discussie over kernwapens". Het zal bij die interpellatie onder andere gaan over een uitgelekt BVD-rapport dat bovengenoemd onderwerp als titel draagt. Uit dat rapport zou moeten blijken, dat de Internationale Afdeling van de Communistische Partij van de Sovjetunie (ID-CPSU) en het daaronder ressorterende pro-Sovjetrussische mantelwezen vergaande bemoeienis heeft gehad met de in ons land gevoerde discussie over de neutronengranaat en het kernwapen.

Nu is bedoeld BVD-rapport nimmer in mijn bezit gekomen, zodat ik wat dit rapport zelf betreft, slechts kan afgaan op de gedeelten, die via enkele media (in chronologische volgorde: The Daily Telegraph, De Telegraaf, Tros-Actua en Zweites Deutsches Fernsehen) zijn geciteerd.

Het staat wel vast dat de huidige minister van binnenlandse zaken zich van deze materie niet zo gemakkelijk zal kunnen afmaken als zijn ambtsvoorganger Van Thijn. Toen deze vorig jaar september door het Kamerlid Wagenaar in mondelinge vragen aan de tand werd gevoeld over in Amerikaanse rapporten beweerde sturing van de Nederlandse vredesbeweging, antwoordde hij "dat er voor suggesties zoals de laatste tijd gedaan, suggesties die ook doorklinken in de vragen van de geachte afgevaardigde, in het geval van het IKV geen bewijzen bestaan, noch spijkerhard noch boterzacht."

Daarmee gaf de minister al impliciet te kennen dat er binnen de Nederlandse vredesbeweging andere groeperingen zijn waar wel spijkerharde of boterzachte bewijzen voor Sovjetrussische bemoeienis kunnen worden gevonden. Men behoeft daartoe niet eens toegang te hebben tot de interne stukken van de BVD. Het is geen geheim dat de actie tegen de neutronenbom vanuit de CPN is opgezet in nauw overleg met communistische zusterpartijen in Oost en West en het pro-Russische mantelwezen. In het Oostduitse partijblad "Neues Deutschland" van 24/25 december 1977 kan men bijvoorbeeld lezen dat de President van de Wereldvredesraad, Romesh Chandra, die maand overleg heeft gevoerd met de initiatiefgroep tegen de Neutronenbom, waarmee het IKV plaatselijk en landelijk nauw samenwerkt.

Wereldvredesraad

Uit de gedeclassificeerde stukken van de Amerikaanse inlichtingendienst CIA is bekend dat deze Wereldvredesraad zich in de periode 1977-1979 zeer intensief met de vredesdiscussie in West-Europa heeft bemoeid. De hele actie tegen de neutronenbom, die begon met een "Verklaring" van het Russische persbureau Tass op 30 juli 1977, werd in belangrijke mate gestimuleerd en begeleid door de Internationale Afdeling van de CPSU, waarvan Boris N. Ponomarev het hoofd en Vadim Zagladin het plaatsvervangend hoofd is. Deze ID-CPSU geeft leiding aan een geheel van 13 pro-Sovjetrussische mantelorganisaties die per jaar minimaal 63 miljoen dollar van de Sovjetunie ontvangen.

Naar buiten toe is het communistisch karakter van deze organisaties niet altijd herkenbaar. Eén van de organisaties is bijvoorbeeld de Christelijke Vredesconferentie (CFK) in Praag die door de CPSU wordt gebruikt om de discussie in de kerken en de oecumenische beweging te sturen in een richting die het Sovjetrussische beleid ten goede komt. Dat communistische partijen zich bedienen van religieuze organisaties is op zich niet nieuw. Vrijwel alle Oost-Europa specialisten geven toe dat de Russisch-Orthodoxe Kerk door het Sovjetrussische regime wordt gebruikt voor propaganda en buitenlandse politieke doeleinden.

Wat de vorige Russisch-Orthodoxe Patriarch Alexej al in 1971 verklaarde, nl. dat de kerk de vredelievende politiek van de staat steunt, is door zijn opvolger Pimen vele malen herhaald. Zo verklaarde Pimen kort na zijn benoeming op 18 december 1972 in een telegram aan de toenmalige premier Kosygin: "Door van het begin af aan een actief aandeel te hebben in de vredesbeweging, heeft de Russisch-Orthodoxe kerk met alle middelen, die te harer beschikking staan, de politiek van de Sovjet-Unie gesteund. Haar stem wordt gehoord door het medium van haar vertegenwoordigers die uitspraken doen tijdens diverse internationale en interkerkelijke forumbijeenkomsten voor vrede en veiligheid."

Hoe juist dit is, heeft IKV-vertegenwoordiger Wim Bartels in mei van dit jaar nog op een door de Russisch-Orthodoxe Kerk georganiseerd congres kunnen ervaren. De Russisch-Orthodoxe Kerk speelt een domineren-

door J. A. E. Vermaat

de rol in de CFK en heeft ook contacten met in ons land opererende vredesbewegingen (vooral Pax Christi). Verder onderhoudt deze kerk hartelijke betrekkingen met de sterk links georiënteerde Nationale Raad van Kerken in Amerika (NCC).

Contacten

Het internationaal Departement van de CPSU is niet slechts belast met het geven van leiding aan en sturing van een groot netwerk van mantelorganisaties, maar onderhoudt ook de contacten met zusterpartijen in de niet-communistische wereld. Achter de verklaring van 28 Communistische Partijen op 8 augustus 1977 waarin "het barbaarse karakter van het neutronenwapen" aan de kaak werd gesteld, zat vooral het Internationaal Departement en de Oostduitse Socialistische Eenheidspartij. Met vertegenwoordigers van het Internationaal departement hebben ook personen binnen de Nederlandse vredesbeweging intensieve contacten gehad.

In een interview met de Weense *Arbeiter Zeitung* van 21 mei 1982 zegt Zagladin dat alle Sovjet-russische deelnemers in de vredesdemonstraties in Wenen, Amsterdam of Brussel met geld uit het Sovjet-russische vredesfonds werden betaald. Wordt door een Nederlands bewindsman in de volksvertegenwoordiging elke verwijzing naar Russische bemoeienis met en belangstelling voor de Nederlandse vredesbeweging als "lastercampagnes" afgedaan, de Russen zelf zijn zo eerlijk toe te geven dat zij zich wel degelijk actief met die vredesbeweging inlaten, óók financieel.

In een Wereldvredesraaduitgave, *New Perspectives* (1982, No. 3) doet de vice-voorzitter van het Sovjet-vredesfonds, Maslin, ook nog een duit in het zakje door te stellen dat acties tegen de kernwapens mede vanuit zijn fonds worden gefinancierd — en dan doet hij niet slechts op van staatswege gesanctioneerde "demonstraties" in het Oostblok. Waarom zouden wij ontkennen wat de Russen zelf (impliciet) toegeven?

Belangrijker dan de financiering van enkele activisten of bewegingen binnen de vredesbeweging is de organisatorische en politieke sturing via de dertien pro-communistische mantelorganisaties, waarvan de Wereldvredesraad de belangrijkste is. Deze

Wereldvredesraad organiseert aan de lopende band grote en minder grote vredesmanifestaties die ook meermalen door vertegenwoordigers van westerse vredesbewegingen worden bezocht. De politiek lijn, die op dit soort manifestatie wordt gevolgd, is die van het Oostblok. Er moet niet teveel worden gezeurd over Polen en er wordt steun betuigd aan "een week van solidariteit met het volk van Afghanistan". Met dat "volk worden niet de opstandelingen bedoeld, maar degenen die de Russische bezetter steunen. En er zijn geen landen waarin de mensenrechten meer worden gerespecteerd dan in Ethiopië of Vietnam — godsdienstvervolgingen en bootvluchtelingen ten spijt.

Natuurlijk is een belangrijk deel van de Nederlandse vredesbeweging het niet met die politieke lijn eens. Probleem is alleen dat de beïnvloeding van de vredesbeweging daarmee nog niet ophoudt en dat zich ook in ons land binnen de vredesbeweging personen bevinden, die zich oriënteren op hetgeen in Oost-Europo wordt gezegd en beleeden. Waarom zouden anders diverse Tweede Kamerleden — soms met succes — dit jaar door de Bulgaren zijn benaderd voor het bijwonen van "vredescongressen" in Bulgarije georganiseerd door een partij die het woord communistisch niet in haar naam heeft, maar die wel voor de volle honderd procent communistisch is: de Bulgarske Agrarische Partij? Dan is er de groep "Generaals voor de Vrede" waarover heel wat vragen zijn te stellen. Eén "generaal voor de vrede", Francisco da Costa Gomes is zelfs Vice-Voorzitter van de Wereldvredesraad. Een ander Nino Pasti, wordt gezien als het paradepaardje van deze organisatie. Hij sprak in september 1981 een congres van basisgroepen tegen atomaire bewapening, waar onder het IKV, toe in Woudschoten, Zeist. En onze generaal b.c. Von Meyenfeldt mag, met een echte genote, op kosten van Oosteuropese vredesraden e.d. regelmatig in Oost-Europa rondreizen en controversiële interviews aan bijvoorbeeld de *Rude Pravo* afgeven.

Nu de CPN duidelijk van koers en oriëntatie is veranderd, zal de Sovjetrussische bemoeienis met de vredesbeweging in ons land misschien wat afnemen. Zekerheid daarover en aanwijzingen daartoe bestaan er op dit moment echter niet. Lenin erkende al dat er linkse pacifisten zijn die al meelopers — fellowtravellers — kunnen worden gebruikt, maar waarvan óók moet worden verwacht dat ze, waar het alle fundamentele kwesties aangaat, tegen ons zullen marcheren.

Friedenskatechismus made in Moskau

Erkenntnisse des niederländischen Geheimdienstes über die Friedensbewegung

Von JÜRGEN LIMINSKI

Die Sicherheit einer Nation hängt von ihrem politischen Willen ab, so heißt es bei Clausewitz. Dieser Wille ist heute eine Sache der schweigenden und wählenden Mehrheit. Er wird zwischen den Wahlen überläßt von Gruppen und Bewegungen, die sich als pazifistisch ausgeben, für die Politiker jedoch zu einem Sicherheitsproblem geworden sind, weil sie vielfach dem Einfluß prosovjeterischer Organisationen und orthodox-kommunistischer Parteien unterliegen. Dabei sind die Verbindungslinien zu Moskau nicht immer (klar) erkennbar. Ein Bericht über Genese und Arbeitsweise von Friedensgruppen in Westeuropa legt einige dieser Verbindungslinien bloß. Seine Angaben beruhen auf Beobachtungen des niederländischen Nachrichtendienstes.

Der Bericht des niederländischen Geheimdienstes umfaßt knapp fünfzig engbeschriebene Seiten und weist im einzelnen den sowjetischen Ursprung der niederländischen Kampagne gegen die Neutronenwaffe und gegen die Nachrüstung im Bereich der Mittelstreckenraketen nach. Ausführlich beschreibt er die sowjetische Einflußnahme in kirchlichen Friedensgruppen. Befehle und Aktionen werden demnach in der Internationalen Abteilung

des Zentralkomitees der KPdSU beschlossen, das vom Sekretär des ZK und Politbüromitglied B. N. Ponomarjow geleitet wird, und in enger Abstimmung mit dem sowjetischen Geheimdienst KGB arbeitet. Der Bericht wurde zu einer Zeit abgefaßt, als der jetzige sowjetische Parteichef Jurij Andropow noch Chef des KGB war.

Mächtige Gegenströmung

Die nach dem Bericht „bewußt verborgen gehaltenen“ Anstrengungen der Sowjetunion werden seit 1977 intensiv betrieben. Sie waren zunächst auf die Niederlande konzentriert, weil der kleine Bündnispartner eine „wichtige Rolle bei der Entscheidungsfindung für die geplante Modernisierung der sogenannten eurostrategischen Waffen spielte“ und „die holländische Bevölkerung besonders sensibel für idealistische und politische Argumente gegen Nuklearwaffen ist“.

Die Anfangserfolge der sowjetischen Friedensoffensive, insbesondere die Kampagne gegen die Neutronenwaffe, werden von osteuropäischen Politikern als zu den „bedeutsamsten und erfolgreichsten seit dem Zweiten Weltkrieg“ gezählt. Eine Schlüsselrolle in der Umsetzung der sowjetischen Wünsche in die politische Praxis der westeuropäischen Länder spielte die kommunistische Partei der Niederlande. Ihr

Parteichef Wolff vermittelte Kontakte zwischen sowjetischen Politikern und „Experten“ mit holländischen „Kollegen“, Friedensgruppen und kirchlichen Würdenträgern. Bereits fünf Tage nach dem Wechsel in der Führungsspitze der kommunistischen Partei, bei dem Wolff am 12. August 1977 den langjährigen KP-Chef de Groot verdrängte, stattete der neue Parteichef der sowjetischen Botschaft in Den Haag einen ersten Besuch ab. Wieder zwei Tage später gab die Parteizeitung „De Waarheid“ den Auftakt zur Kampagne gegen die Neutronenwaffe.

Nach dieser Kampagne, so führt der Geheimdienst-Bericht aus, „arbeiten die Kommunisten hart an der Ausweitung sowohl auf andere Themen als auch auf andere mögliche Hilfsgruppen“. Das geschah in enger Abstimmung mit der Internationalen

Abteilung des Moskauer Zentralkomitees. Hauptgeschäftspartner von Wolff waren der stellvertretende Leiter der Abteilung Wadim Sagladin und ein hoher Funktionär namens Kharkardin. Zusammen schufen sie ein Forum, das internationale Symposien und kulturelle Veranstaltungen organisierte. Im August 1979 starteten in Amsterdam zum Beispiel etwa hundert Radfahrer zu einem „Stafettenlauf für den Frieden“ durch die europäischen NATO-Länder. Der Lauf war sorgfältig vorbereitet. An jedem Ankunftsort warteten bereits Abordnungen lokaler Komitees, die meist aus Mitgliedern oder Sympathisanten der jeweiligen kommunistischen Parteien bestanden, sowie aus Geistlichen und Künstlern, die von den lokalen Friedensgruppen eingeladen worden waren und als Aushängeschild für eine neutrale und volksnahe Haltung benutzt wurden.

Zusammenfassend heißt es zu dieser Phase der sowjetischen Friedensoffensive: „In der holländischen Atomwaffendiskussion sind viele verschiedenartige Argumente durchaus ehrlich gemeint. Aber uns liegen Erkenntnisse vor, wonach viele Erwägungen auf falschen und konspirativ vermittelten Informationen beruhen, die einer Politik dienen, von der man sagen kann, daß sie den Interessen unseres Landes und unserer Verbündeten genau entgegengesetzt ist. Damit wollen wir nicht sagen, daß die Neubewertung der Nuklearbewaffnung in den Niederlanden allein durch fremde Einwirkungen zustande gekommen ist... Aber wir müssen feststellen, daß die nachweisbar von den Sowjets ins Leben gerufene Kampagne gegen die Neutronenwaffe zunächst deswegen so erfolgreich war, weil sie all die verschiedenen Einwände berücksichtigte, umfaßte und in ei-

ne einzige, bestimmte Richtung lenkte. Eine Folge davon ist zum Beispiel, daß die öffentliche Meinung zunehmend die nukleare Nachrüstung der NATO kritisiert, ohne das sowjetische Potential (die SS 20, d.R.) zu berücksichtigen.“

Die so erzeugte „mächtige Gegenströmung“ sei möglich geworden durch „flankierende Aktionen“, die die Basis oder wie der Bericht schreibt, die „Graswurzeln der Demokratie“ entsprechend bearbeitet und unterwandert hätten. So behauptet der Bericht, daß die niederländische Abteilung der internationalen Bewegung „Christen für den Sozialismus“ in eine kommunistische Frontorganisation umgewandelt worden sei, die den Interkirchlichen Friedensrat (IKV) unterwandert habe und zur Bildung von lokalen Arbeitsgruppen ausnutze. So seien mehr als 350 Arbeitsgruppen entstanden. „Nach Jahren abstrakter Diskussionen“, heißt es in dem Bericht, „ist der IKV jetzt zu einer konkreteren Form der politischen Aktion übergegangen, die gewisse Ähnlichkeiten mit den außerparlamentarischen Methoden der niederländischen kommunistischen Partei aufweist“. Der Bericht bezeichnet das als „Osmose“.

Ebenso erfolgreich sei die von Moskau initiierte Kampagne in Kreisen der Universitätsangehörigen verlaufen, und zwar vor allem in den konfessionellen Schulen und Fakultäten.

Noch erfolgreicher scheint die sowjetische Wühlarbeit im Weltfriedensrat gewesen zu sein. Bereits seit dem Herbst 1977, so der Bericht, habe der Weltfriedensrat seine Aktionen mit der Abteilung von Ponomarjow abgestimmt. Ein „Weltparlament der Friedensvölker“, das vom 22. bis zum

27. September in Sofia tagte, war von einer Tarnorganisation des Weltfriedensrats einberufen worden. Der Vorsitzende der Tarnorganisation, der Inder Romeih Chandra, ist auch Präsident des Weltfriedensrats und der Generalsekretär der Tarnorganisation, Kharkardin, der bereits genannte „Friedensbeamte“ der Abteilung für internationale Politik der KPdSU. Noch während der Beratungen der NATO-Länder im Dezember 1979 in Brüssel erschien eine von Chandra geführte Delegation des Weltfriedensrats in Moskau, um mit Ponomarjow Gegenmaßnahmen auszuarbeiten.

Seminar in der „DDR“

Für die Kontakte zwischen kirchlichen Organisationen und Osteuropa hat gemäß dem Bericht „Ostdeutschland eine führende Position inne wegen der Sprache und der geographischen Nähe“. Dabei kämen immer die

gleichen Namen und Institute vor, wie zum Beispiel die „Berliner Konferenz katholischer Christen“ und die Prager „Christliche Friedenskonferenz“. Beide unterhouden enge Beziehungen zur Ost-CDU, die die Außenpolitik der SED ohne Abstriche ondersteunt. Im Februar 1980 soll man sich nach den Angaben des Berichts darauf geeinigt haben, daß „die Berliner Konferenz unter den Katholiken in ganz Europa für die von Moskau befürwortete Entspannungspolitik werben und Stimmung gegen die NATO machen sollte“.

Ausführlich beschreibt die Analyse die Rolle der „Basisbewegung Nederland“ für die Kontakte zu Osteuropa. Vom 31. Mai bis zum 8. Juni 1980 organiseerde ihr „Arbeitskries Osteuropa“ eine „Friedensreise“ durch die „DDR“, an der führende Mitglieder des Interkirchlichen Friedensrats teilnahmen. Dabei wurde als eines der wichtigsten Ergebnisse der Beschluß gefaßt, künftig mehr Geistlichen die Gelegenheit zu solchen Besuchen zu geben. Das Besuchsprogramm umfaßt auch „Kontaktaufnahme mit osteuropäischen Pfarreien, die die sozialistische Gesellschaftsstruktur ernst nehmen und bereit sind, an einer positiven Diskussion über ihre eigene

Stellung in dieser Gesellschaft teilzunehmen“. Im Februar 1981 wurde in diesem Sinn ein Basis-Seminar in der „DDR“ gehalten mit Teilnehmern aus sechs Ländern. Eins der erörterten Themen war der Entwurf eines „Friedenskatechismus“.

Ziel all dieser Kontakte, Verbindungen, Verstrebingen und Desinformationskanäle ist es, wie es an anderer Stelle heißt, „Meinungen und politisches Handeln in nichtkommunistischen Ländern zugunsten der internationalen Pläne der Sowjets zu beeinflussen“. Und weiter: „Die Reichweite der sowjetischen Einflußoffensive kann niemals genau eingeschätzt werden. Aber in diesen Tagen müssen wir sichergehen, sie auch niemals zu unterschätzen. Dabei sind auch die ständig verfeinerten Techniken in Betracht zu ziehen, und gilt es zu bedenken, daß die Fähigkeit der Sowjets zunimmt, sich in nichtkommunistische Mentalitäten hineinzusetzen und mit immer mehr Anregungen immer stärker auf sie einzuwirken.“

Nieuwsjager onthult internationale samenzwering

Vrij Nederland
18-12-'82

Eind vorige maand, op 24 november, verscheen een bekend gezicht op de Duitse televisie. De Nederlandse journalist N. van Nieuwenhuysen was opnieuw uitgenodigd door de redactie van de actualiteitenrubriek *ZDF-Magazin*, om de kijkers voor te lichten over de Sovjet-Russische bemoeienissen met de Nederlandse vredesbeweging. De eerste keer verscheen Van Nieuwenhuysen op 7 oktober vorig jaar voor de Duitse televisie — drie dagen voor de grote vredesdemonstratie in Bonn. Toen baseerde hij zich vooral op een CIA-rapport — waar bij navraag weinig van overbleef — en onderzoek van onze eigen Binnenlandse Veiligheids Dienst. De free lance journalist bleek toen de bron voor een heel aantal verhalen vol beschuldigingen tegen het IKV, die door de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken Van Thijn werden afgedaan als een *lastercampagne*.

De herverschiing van Van Nieuwenhuysen voor *ZDF-Magazin* was opnieuw goed getimed. Zowel in Nederland als in Duitsland zitten sinds kort centrumrechtse regeringen, de tijd is wellicht wat rijper voor verdachtmaking van de vredesbeweging dan een jaar geleden. En opnieuw waren de beschuldigingen weinig substantieel: een herhaling van wat Van Nieuwenhuysen op 7 oktober al gezegd had, een jammerklacht over de onheuse behandeling die hij in Nederland had gekregen als dank voor zijn speurdersarbeid, en verder vertelde de Nederlandse gast nog eens in eigen woorden na wat op 6 november al in De Telegraaf stond: uit twee rapporten die de BVD opzettelijk zou hebben laten uitlekken zou blijken dat het Internationale Departement van het Centrale Comité van de Communistische Partij van de Sovjetunie achter de schermen invloed uitoefent op de Nederlandse vredesbeweging. Liefhebbers kunnen het allemaal zelf

lezen op de voorpagina van De Telegraaf van 6 november. Aanstaande donderdag zal Van Thijn's opvolger Rietkerk in de Kamer vragen naar aanleiding van de Telegraafpublicatie over Sovjet infiltratie in de Vredesbeweging beantwoorden.

Het aardige van de ZDF-uitzending was dat Van Nieuwenhuysen namen noemde van Nederlandse activisten, althans een naam, althans de naam van een Duitser die in Nederland voor het IKV werkt: Wolfgang Müller. En dat was niet alles: die Duitser onderhield bovendien contacten met Duitse activisten, en wel met niemand minder dan met Andreas Zumach, nationaal coördinator van *Aktion Sühnezeichen* die in de Bondsrepubliek tegen kruisraketten en ander wapentuig strijdt. Een *internationaal complot* dus — daar lijkt geen ontkennen aan. En inderdaad — als we hem proberen te bellen blijkt dat die Müller op dat moment net weer in Athene zit.

Zijn commentaar bij terugkeer: 'Contact met Zumach? Ja, dat klopt. Dat is toch heel normaal, dat staat in onze eigen publicaties ook. Aktion Sühnezeichen heeft hele goede banden met het IKV, dat is een hele goede partner. Zij hebben in Duitsland ook die demonstratie op 10 oktober georganiseerd, en daarover is natuurlijk internationaal contact geweest. Je denkt toch niet dat het toeval was dat al die demonstraties in verschillende landen zo mooi op elkaar aansloten, dat was internationaal goed georganiseerd.' Zonder verdere remmingen vertelt Müller uitvoerig verder over contacten met Oost-Duitsland, zijn eigen plaatsing vanuit Duitsland bij het IKV om de internationale contacten te onderhouden — al die dingen die uit de mond van Van Nieuwenhuysen zo geheimzinnig klonken. Waarom zou ZDF-Magazin, De Telegraaf, de BVD niet eens gewoon bij het IKV zelf informeren hoe het zit met al die suspecte buitenlandse, die daar maar in en uit schijnen te lopen? KS

Periodiek: .....

Datum: .....

CIRCULATIE

Niet langer houden dan ..... dagen

AAN	GEZIEN		Volgens geadresseerde nog t.k. aan
	dat.	par.	
P & B			

Aantekeningen:

Geloofstwist over bemoeienis Russen in Vredesbeweging

Door onze redacteur
MARC CHAVANNES

DEN HAAG, 18 dec. — Wordt de Nederlandse vredesbeweging (waartoe de krijgsmacht in het spraakgebruik niet wordt gerekend) door Moskou geïnspireerd? Dat was de vraag die deze week, na een jaar, opnieuw in de Tweede Kamer ter sprake kwam. En weer beleden aanhangers en verafschuwers van deze beweging hun geloof en bleven bewijzen schaars.

Motoren van beide debatten waren De Telegraaf, de Tros en het Kamerlid Wagenaar (RPF); ditmaal interpelleerde ook de VVD'er Voorhoeve mee. Vorige keer lag de nadruk op de financiering van het Interkerkelijk Vredesberaad door Moskou, deze keer stonden meer de organisatorische bemoeienis van de Russen en de hunnen met de Westeuropese vredesbeweging in het brandpunt van de belangstelling.

Meest pikant was dat in beide debatten één en hetzelfde geheime rapport van de Binnenlandse veiligheidsdienst over communistische invloed op de Nederlandse vredesbeweging tussen augustus '77 en februari '81 diende als voornaamste bron van kennis van de toen en nu beantwoordende bewindslieden. Klank en kleur van hun antwoorden aan de Kamer konden echter nauwelijks meer van elkaar verschillen.

Boterzacht

Mocht men minister Van Thijn vorig jaar september geloven dan was de Vredesbeweging het slachtoffer van lastercampagnes, terwijl die beweging juist een verrijking van onze parlementaire democratie is. Voor de suggestie dat het IKV door Moskou betaald zou worden bestonden in Van Thijns woorden "geen bewijzen, noch spijkerhard, noch boterzacht".

Dit najaar publiceerden Tros en Telegraaf flarden uit hetzelfde BVD-rapport, met de conclusie dat de Russen wel degelijk invloed hebben uitgeoefend op de Nederlandse vredesbeweging. In de Tweede Kamer heeft minister Rietkerk deze week het betreffende rapport niet vrij willen geven, maar hij gaf er wel hoofdpunten uit weer.

Hij zei daarbij onder meer dat pogingen van de Oosteuropese landen om de kernwapen-

discussie in Nederland te beïnvloeden "systematisch zijn volgehouden en deels van openlijke, deels van heimelijke aard zijn geweest." En: "Doordat bepaalde personen hun acties en intenties hebben verhuld, is een democratische, publieke en respectabele gang van zaken in de ontwikkeling van de Vredesbeweging in ons land in bepaalde opzichten met vervalsing bedreigd".

Over het IKV wilde Rietkerk nadrukkelijk niet spreken, "om geen afbreuk te doen aan de eerlijke motieven en goede trouw van velen die daar hun steun aan hebben gegeven." Maar via vooral de actie Stop de neutronenbom hebben sommigen zich opengesteld voor Sovjet-bemoeienis. Zo hebben bepaalde personen voor en na grote vredesmanifestaties besprekingen gevoerd met belangrijke partijfunctionarissen uit de Sovjet-Unie, aldus Rietkerk.

"Natuurlijk worden er pogingen tot beïnvloeding gedaan", zegt oud-minister Van Thijn na het debat van deze week, "die worden van de andere kant ook gedaan - ik sluit niet uit dat deze hele discussie daar het gevolg van is."

Stemming maken

Maar daarom zegt het volgens Van Thijn nog niets dat het standpunt van bepaalde organisaties parallel loopt aan dat van het Oostblok. Volgens hem kan niet worden aangetoond dat de vredesacties hier "op enige schaal zijn geïnfilteerd door de KGB. Als Rietkerk meent van wel moet hij dat rapport maar op tafel leggen. Waar dat niet-publieke rapport, mede door toedoen van de minister, zo'n belangrijke rol speelt bij het stemmingmaken dat nu plaats vindt, moet de minister het maar publiceren. Ik begrijp overigens niet dat hij het werken van de BVD zo bemoeilijkt door zo'n rapport tot inzet van interpretatiegeschillen te maken", zegt Van Thijn.

De oud-PvdA-minister, die het rapport kent, acht door Rietkerks parafrase ervan, niets belangrijks of nieuws bewezen. Zijn politieke tegenvoeters zien deze week juist aangetoond wat zij al vreesden.

Wil de ene partij de feiten wel kennen? En wil de andere ze genoeg relativeren? De ene eenzijdigheid houdt de andere voorlopig in stand.

282.2.
IKV

'Het IKV wil te veel en te snel'

Waarom Mient Jan Faber niet welkom is in de DDR

Mient Jan Faber, secretaris van het Interkerkelijk Vredesbe- raad, is wat de Duitse Demo- cratische Republiek betreft een onge- wenst persoon. Dat mag je wel conclu- deren nu hem opnieuw een visum is geweigerd. Nadat dit in juni twee keer rechtstreeks gebeurde, werd vorige week indirect te kennen gegeven dat de grenzen van de DDR voor de IKV'er gesloten blijven.

Faber was samen met het PSP-ka- merlid Van der Spek door de VPRO- radio uitgenodigd in Oost-Berlijn van gedachten te wisselen met vertegen- woordigers van de Oostduitse vredes- beweging. Daarvan zouden opnamen worden gemaakt die men eind deze week had willen uitzenden. De am- bassade van de DDR gaf echter niet thuis.

Deze houding van de DDR komt niet onverwachts. Veertien dagen geleden had ik in Oost-Berlijn een aantal in- terviews met vertegenwoordigers van regering, politieke partijen en officiële vredesorganisaties. In al die gesprek- ken bleek één constante aanwezig: groot wantrouwen van Oostduitse zij- de jegens het IKV.

Men vindt de Nederlandse vredesbe- weging geen betrouwbare partner meer en wijst daarbij onder meer op het bezoek van Faber aan NAVO-se- cretarisgeneraal Luns (okt. '82). Om een vooraanstaand lid van het centra- le comité van de communistische een- heidspartij SED te citeren: 'Het IKV heeft zich hierdoor verbonden met het Amerikaans imperialisme en geeft zo de CIA vrij spel.' Wie sprak er ook weer over het IKV als 'mantelorgani- satie' van de Russische KGB?

Het feit dat mei van dit jaar tijdens een vredescongres in Moskou interna- tionaal secretaris Wim Bartels zich namens het IKV publiekelijk wilde solidariseren met Oosteuropese dissi- dentenbewegingen als *Charta '77* en *Solidarnosc* heeft in Oost-Berlijn kwaad bloed gezet. De banden tussen IKV en kerkelijke vredeskrachten in de DDR worden in datzelfde licht be- zien.

'Interne zaak'

Het IKV zoekt naar wegen om tot een samenspel tussen de vredesbewe- gingen in Oost en West te komen. Men probeert dit doel op twee manieren te

---

Ton Crijnen

---

bereiken: langs het pad van officiële contacten met de regimes en via rela- ties met de 'basis' - in de DDR de protestante beweging *Schwerter zu Pflugscharen*. De autoriteiten willen van dit laatste echter niets weten.

Hermann Kalb, onderstaatssecreta- ris voor kerkelijke zaken: „Binnen het IKV zijn krachten aan het werk die zich willen mengen in de binnenlandse aangelegenheden van onze staat. Dat kunnen we niet accepteren. Het gaat de Nederlandse vredesbeweging niets aan hoe wij met het zogenaamde vredesgebeuren binnen de evangeli- sche kerken omspringen. Dat is een interne DDR-zaak.

De Nederlandse vredesbeweging weigert te begrijpen dat het hier gaat om lieden die in meerderheid een soort oppositiepartij à la *Solidarnosc* willen oprichten. Dat heeft met vre- desactiviteiten niets van doen. Het IKV moet kiezen of delen.”

Ook *Uli Brockmeyer*, bestuurslid van de staatsjeugdorganisatie *Freie Deutsche Jugend* (2,3 miljoen) die zich opwerpt als pleitbezorgster van de vrede, ziet het IKV - „nee, we hebben geen contacten” - niet zo zitten. Met name de eenzijdige ontwapenings- stappen die de vredesbeweging propa- geert vallen slecht. „Die vergroten de kans op een kernoorlog, zijn naïef en gemakzuchtig.”

'Geen ideologie, bitte'

De doorbreking van het blokpar- troon, ook een IKV-leus, stuit bij de autoriteiten in Oost-Berlijn op groot wantrouwen. Het al eerder geciteerde lid van het centrale partijcomité legt uit: „De DDR bestaat juist bij gratie van dat blokkenken.”

Christine Wiewnk, secretaris van de Oostduitse Vredesraad en parlements- lid voor de CDU: „We moeten de vre- desbeweging niet belasten met ideolo- gische discussies, anders werk je als spijlzwam. De internationale vredes- beweging bestaat immers uit groepe- ringen van tegengestelde maatschap- pelijke stelsels in Oost en West. Het streven naar vrede is het enige dat hen bindt. Het IKV probeert verbin-

dingen te construeren die niet bestaan.

Het heeft kennelijk behoefte zich te verdedigen tegen verwijten dat men anti-Amerikaans is. Vandaar het con- tact met bijvoorbeeld *Schwerter zu Pflugscharen*. Het IKV verwacht de anti-imperialistische oppositie die ze in eigen land bedrijft met het anticom- munisme dat voornoemde groepering hier bedrijft. In de DDR hebben oppo- sitionele vredesbewegingen geen be- staansrecht.

De staatsmacht staat bij ons immers in dienst van de vrede. Bij jullie niet. Daarom is er een oppositiebeweging nodig.”

Otto Fuchs, hoofdbestuurslid van de Oostduitse CDU en voorzitter van de katholieke *Berliner Konferenz*, vult aan: „Het IKV wil te veel en te snel. Men moet niet voor ons proberen te denken en men moet vooral niet doen alsof de vredesbeweging in de DDR staat of valt met *Schwerter zu Pflug- scharen*.”

Olifant in porseleinkast

Het IKV onderhoudt al zo'n vijf jaar relaties met de Bond van Evangelische Kerken in de DDR. Ruim zestig IKV- kerners hebben contacten met evange- lische gemeenten in Oost-Duitsland. Die betrekkingen vormen een bron van ergernis voor de communistische overheid, maar ook de top van de ker- ken is er niet blij mee.

Dr *Werner Krusche*, bisschop van Maagdenburg en voorzitter van de conferentie van evangelische kerklei- ders: „Het IKV betreft ons onge- vraagd in een partnerschap dat we niet willen en dat ons verdacht maakt bij de autoriteiten. Het IKV in Hol- land krijgt de *Schlagzeilen* (krante- koppen), wij in de DDR de *Schläge* (klappen).

De Nederlandse vredesbeweging snapt onze moeilijke positie niet. Dat heb ik ook weer ervaren tijdens mijn recente bezoek aan Den Haag. Men gedraagt zich als de spreekwoordelij- ke olifant in de porseleinkast. Het IKV denkt dat je de vredesbeweging bij ons op dezelfde manier kunt benade- ren als zusterorganisaties in Engeland of West-Duitsland. Een misvatting.”

De rol van de Nederlandse vredes- beweging lijkt in de DDR vrijwel uit- gespeeld.